

»vilja icke nå vort mål medelst olagliga och revolutionära medel. Turkiet har liberala grundlagar, och vi önska se dem i gällande kraft om icke förr så efter den nulefvande sultanens död.» (Till all lycka förstod Abdul Hamid tidens tecken och gaf redan under sin lifstid åt sitt folk dess frihet)

Frihetsrörelsen var också stark. Frisinnade idéer, importerade genom europeiska lärare och europeisk litteratur, hade redan länge sedan slagit rot bland de bildade klasserna, och tidningen *Mecheret* åter spridde dem bland de djupa leden.

Som ett exempel på huru mycket läst den var, nämde Selma Riza, att de engång sände henne en gammal nummer af densamma, som faktiskt blifvit söndersmulad därigenom, att den gått från hand till hand. Det behöfver knapt påpekas, att tidningen var förbjuden i Turkiet och trycktes utom landets gränser samt importerades i största hemlighet.

»— Men hvarför hade Abdul Hamid varit sitt lands förtryckare? —«

Selma Riza berättade, att Abdul Hamid icke hade varit kronprins, utan hans en äldre broder, en älskad och frisinnad furste. Då hans fader afled, och han fick bud härom samt om sitt uppstigande på tronen, blef han mycket upprörd. Abdul Hamid förklarade då, att hans bror, tronarvingen, hade blifvit *vansinnig*, *stängde in honom i ett slott*, som ingen dödlig fick nalkas med undantag af väktaren. Där fick den olyckliga dväljas på årtionden, tills han en vacker dag dog på ett mystiskt sätt.

Genast vid sitt tillträde till regeringen begynte Abdul Hamid förtölja alla den föregående regeringens ämbets- och förtroendemän och öfverhufvudtaget alla, som voro i besittning af intelligens och omdömesförmåga. Ett fullständigt spionsystem sattes i gång, och alla i regeringens ögon misstänkliga element aflägsnades. De landsförvistas antal steg slutligen till 100,000. Allenast i Paris befunno sig 150 landsförvista och flyktlingar.

»Men berätta oss någonting om den turkiska kvinnan!« bådo vi.

»Den turkiska kvinnan är beröfvad personlig frihet, samvetsfrihet och frihet att tillägna sig kunskaper. Men det är mycket mera tradition och sed som binder henne än egentligen lagparagrafer. Lagen är snarare gynnsamt stämd mot kvinnan, men den har tyvärr råkat i glömska, så att den ej betyder någonting i praktiken. Enligt lagen har kvinnan rätt att vid äktenskapets ingående anmäla, att hon vill vara den enda hustrun. Till och med kan hon få skilsmässa utan mannens samtycke. Men hon vet icke att *begagna sig af dessa förmåner*, utan det är mannen, som när som helst och utan någon

särskild orsak öfvergifver sin hustru för att taga en annan. Och kvinnan — hon lider och underordnar sig, emedan hon icke känner sina rättigheter. Till en början behöfva vi således ej annat än fordra lagens trädande i kraft. Det gäller att arbeta med klokhet och sans, icke gå framåt brådstörtadt och med våld. Framförallt måste man sörja för kunskapens spridning. Så snart jag återvänder till Turkiet, skall jag sända några unga flickor till Paris för att studera, och när de sedan återvända besjälade af frihetsidéer, bildade och utvecklade, skola de fortsätta med att arbeta för kvinnans frigörelse.«

»Vi skola med stor energi taga upp kampen mot månggiftet, hviket i själfva verket betydligt minskats. Och »harem« institutionen, som är ett föremål för alla resandes nyfikenhet, existerar knappast mera. I den betydelse Vesteuropa gifver »harem« möter man den endast hos sultanen och några rika aristokrater. Med »harem« förstå vi hos oss endast hustruns eller hustrurnas enskilda rum. Om nämligen hustrurna lefve osams, kan en hvar af dem fordra en enskild lokal, för att icke ha någonting att göra med hvarandra.

Ifall det äfven fins: slafvinnor i harem, måste dessa alltid visa respekt för de lagliga hustrurna. Slafvinnorna få icke något arf, men deras barn ärfva fadern på samma sätt som de lagliga barnen. Ifall barnet kommit till världen utom harem, måste fadern uppföstra det och gifta sig med modern eller gifva henne en större penningssumma.«

»Men huru var det med turkinnornas dräkt?«

»Också den komme nog med tiden att reformeras,« försäkrade Selma Riza. »Det fanns ju gamla konservativa personer, som påstodo, att det vore till skada för sedligheten, ifall kvinnan ginge obeslöjad. Men det var naturligtvis rent nonsens! En fri kvinna med utvecklad själfkänsla var sedlig utan dylika yttre tvångsmedel!« Denna idé hade Selma Riza förfäktat i en af sina romaner, som hon ämnade publicera, så snart hon åter vändt till Turkiet.

Till slut bådo vi henne deklamera någonting på turkiska. Och hon läste upp en dikt på detta underbara språk, som ingen i sällskapet förstod, men i dess ställe hade vi alla en förnimmelse af, att denna kvinna lidelsefullt älskade sitt land och var besluten att ofra alla sina krafter för dess frihet och utveckling.

Ett par år hafva förflutit sedan dess. Turkiet har fått sin konstitution, och Selma Hanem Riza har jämte sin broder återvänt till sitt fädernesland.

Hon skrifver derifrån: »I frihetens tecken skall Turkiets begåfvade, själfulla folk i sitt

sköna, fruktbara hemland nu gå en lyckligare individuel och social framtid till mötes.

Maikki Friberg.

Venner i fjerne Lande.

Om *Mrs Chapman Catt* høre vi, at hun ved sin Ankomst til New York efter Mødet i London paa Grund af sit Helbred straks tog ud paa Landet i »the Catskill Mountains«, hvor hun fik en møbleret Villa i en Højde af 1950 Fod over Havet. Hun boer her sammen med Miss Hay, hvem vi jo saa godt erindrer fra 1906 i Kjøbenhavn.

Vi ser i »The Womans Journal« følgende Notits: Et kunstnerisk udført og smukt Fotografi af Mrs Chapman Catt, taget i Haven af hendes Villa i »Catskill Mountains« kan faaes, naar man henvender sig til Miss Ida A. Craft, 294 Stuyvesant Avenue. Brooklyn N. Y. Pris 25 Cent Stykket.

Rev Miss Anna Shaw er kommen til Skade, ved at en Hest løb løbsk med hendes Vogn. Hun var saa resolut at springe ud af Vognen inden den splintredes mod et Træ. Hesten løb med Miss Shaw inden de ledsagende Damer kom op i den.

Vi ser en lille Notits fra *Minnesota* saalydende:

»Der er intet Tab som ikke følges af nogen Vinding, ingen Sky uden en lille Sølvkant. Dette har vi i Minnesota havt et Eksempel paa! Tabet var Dr. Anna Shaws Ulykkestilfælde, hvis Resultat var et knækket Ben i Ankelen. Vindingen var paa en Maade ogsaa hendes, thi hun behøvede haardt en Hvile. Men den egentlige Vinding var vor, thi hun kom til at tilhøre os i en lang Tid. Skøndt vi sørger over Anledningen hertil, kan vi ikke andet end føle os taknemmelige over at skulle eje hende en god Stund.«

Fra Reverend Dr. Anna Shaw har vi selv modtaget et Brev fra Moylan, hvori hun siger os, at hun sammen med Miss Lucy Anthony begiver sig til Ny York, hvor de vil opholde sig i 6 Maanedere.

Vi har al Anledning til at haabe, at det omtalte Ulykkestilfælde nu er vel overvundet. J. M.

The American Federation of Labor

holdt sit Aarsmøde i Atlantic City i New Jersey. Denne Federation har to Millioner Medlemmer fordelt i 37 Stater.

Den er en varm Ven af Kvindernes Stemmeret, og Mrs *Clara Laddey*, President for New Jersey's Kvindestemmeretsforbund, var indbudt som Æresgæst.